

MINDER BEKENDE EN/OF VERDWENEN LOCATIES

Donkersteeg: Gruuthuus, Hemelrodesteen, Hotel Hemelrijk, Landbouwershuis, 1000 meubelen, Novotel.

De Donkersteeg, koffie-, restaurant- en winkelstraat van de Korenmarkt naar het Goudenleeuwplein, droeg reeds haar naam in de 13e eeuw. Over de betekenis ervan bestaan verschillende meningen. Frans De Potter denkt, door de engheid van de weg en de talloze luifels van het straatje, aan duister ; Prudens Van Duyse aan *via non strata* (niet geplaveid) ; Guido Deseyn oppert dat het misschien een afgeleide benaming is van *donc*, een onderaardse ruimte die diende als opslagplaats ; Maurits Gysseling houdt het ook op duister. In de Franse tijd (1794-1815) kreeg de straat de naam *rue du Paradis*, naar de afspanning "Hotel Hemelrijk" of "Hotel du Paradis" die er stond. Behalve enkele huizen met een bekende naam zoals De Gouden Leerse, De Roosenen Hoet (een kruidenierswinkel), De Jacht, Den Bonten Hert (een brouwerij), De Bonte Hondt, Het Juedenburch (zou hier in de Middeleeuwen een joodse gemeenschap gevestigd zijn geweest?), Het Gulden Vercken, De Gulden Flassche en Wit Peert, was er ook een klein beluik of straatje zonder einde van omstreeks 1500, het Rozestraatje, later Paradijszak of *Impasse de la rue du Paradis* genoemd, en stond er ook een stove of badplaats, een nuttige, maar tevens "een vloekwaardig erfdeel van 't heidendom" of plaats van ontucht, zoals Frans De Potter het uitdrukt en zoals Gent er in de 14e -15e eeuw een behoorlijk aantal bezat.

Het grootste, meest bekende en belangrijkste huis in de straat was ongetwijfeld het Gruuthuus, eerder genoemd *Tviercante Steenhuus*. Een groot Romaans Steen, in het begin van de straat, nummer 2, dat zich achteraan uitstrekte tot in de Hoogpoort, met overwelfde kelder op zuilen met knopkapitelen uit de 13e eeuw. Oorspronkelijk eigendom van de familie de Gruutere. In de 15e eeuw diende het niet als woonhuis, maar als mouterij of magazijn van grute. Gruut was een bereid kruid, ook gerst, een soort mout, dat de brouwers in hun bier mengden. Het gruterecht was een privilege om gruit maken en te verhandelen. De grutere of gruutheer behoorde tot rijke en machtige families (Borluut, Utenhove, Raveschoot...), had veel aanzien en woonde in het gruit-huis. Het gruterecht was een van de inkomsten van de vorst, die het in pacht of in leen gaf aan een leenhouder, de gruutheer, en was te betalen door al de

Donkersteeg: Paradijszak.

Donkersteeg en Goudenleewplein n 1920.
Alle huizen zijn verdwenen en hebben plaats gemaakt voor Novotel.

brouwers tot een mijl buiten de stad. Bij niet betaling kon de gruutheer de ketels van de brouwer laten stukslaan en het bier verbeurd verklaren.

Er bestaan twijfels of er vanaf de 14e eeuw nog sprake is van één huis of twee huizen. Bij recent bodemonderzoek zijn immers de fundamenten van een tweede groot gebouw aangetroffen.

Sinds de 14e eeuw was het Gruuthuis gekend onder de naam Hemelrodesteen, naar de patriciërsfamilie Van Hemelrode.

Van de 16e tot de 19e eeuw was het een befaamde afspanning Hotel Hemelrijk of Hotel du Paradis. Op het einde van de 18e eeuw werd de voorgevel omgebouwd tot een classicistisch herenhuis met zes traveeën en drie bouwlagen Eikenhouten Lodewijk XVI-trap met beeldhouwde trappaal. In 1792 werd het een spiegel- en hoedenmagazijn en de eigenaar, Judocus Ronse, verkocht een klein driehoekig stukje grond van drie voet aan de stad tot verbreding van de Donkersteeg. In de 20ste eeuw is de het gelijkvloers omgevormd tot een grote textielwinkel.

De herberg of afspanning ernaast was het bekende café restaurant Au Lion d'Or, met een feestzaal en een grote biljartzaal, met een prachtige Moorse decoratie. Al sedert het einde van de 18e eeuw droeg het de naam Landbouwershuis. Na W.O. I werd het een bekende en populaire dansgele-

genheid. Een oude Gentenaar heeft me verteld dat hij er vaak is gaan dansen. Bij de opkomst van de film was het een der eerste en grote cinemazalen. Later was het meubelmagazijn "1000 meubelen" er gevestigd. Dat gebouw werd op 19 januari 1957 door een brand volledig verwoest. Bijna 30 jaar lang zijn de ruïnes en het braakland achter reclamepanelen verborgen gebleven. Een smet op het stadsbeeld.

Het Gentse stadsbestuur kocht de grond, evenals de belendende huizen voor uitbreiding van de stadhuisdiensten en een politiecentrum. Dat is er nooit gekomen.

In 1985 zijn beide gebouwen verbouwd en heropgebouwd en sindsdien is Novotel er gevestigd. Novotel heeft een ruime binnentuin tot in de Hoogpoort en de crypte van het Gruuthuis wordt gebruikt als eet- en feestzaal.

Literatuur

F. De Potter, Gent van den oudsten tijd tot heden, deel drie.

De Gentenaar, 20 januari 1957.

Bouwen door de eeuwen heen. Inventaris van het cultuurbezit in België. Architectuur. Deel 4 na. Stad Gent, 1976.

G. Deseyn, Gids voor oud Gent, 1991.

Daniël Van Ryssel